

SAVA

Izhaja vsako soboto ob 5 uri zvečer. Uredništvo in upravnništvo: Kranj št. 170 (Prevčeva hiša). — Naročnina za celo leto K 4.—, za pol leta K 2.—, za četrta leta K 1.—. Za vsa druge države in Ameriko K 5.60.— Posamezne številke po 10 vinarjev. — Vse dopise je naslavljati na uredništvo lista „Sava“ v Kranju. Insetate, naročnino, reklamacije pa na upravništvo „Sava“ v Kranju. — Dopisi naj se blagovolijo frankirati. Brezimni dopisi se ne priobčujejo. Reklamacije so poštnine proste. — Insetati: štiristopna petit-vrsta za enkrat 12 vin za dvakrat 9 vin., za trikrat 6 vin., večji insetati po dogovoru. Insetati v tekstu, poslana in posmrtnice dvojno. Plaćujejo se naprej. — Rokopisi se ne vračajo. — Brzojavni: „Sava“, Kranj Čekovni račun pri c. kr. poštno-hranilničnem uradu št.: 41.775.

Svetovna vojna.

Avstrijsko-ruska vojna.

Przemysl.

Po štiriinpolmesečnem obkoljevanju, ob koncu svojih moči, je trdnjava Przemysl v časti padla dne 22. marca.

Ko so zaloge živil jele sredi tega meseca pohajati, se je general pehote pl. Kusmanek odločil k zadnjemu napadu. Izpadalne čete so dne 19. t. m. zgodaj zjutraj udarile preko trdnjavske črte in so se držale do skrajnosti v sedemurnem boju proti silnim ruskim četam. Končno je premoč številca prisilila naše čete, da so se umaknile za utrdbeno črto. V naslednji noči so Rusi udarili proti raznim frontam v Przemyslu. Ti napadi so se kakor vsi prejšnji razbili ob ognju hrabro branjenih utrdb. Ker je po izpadu dne 19. t. m. najskrajnejša omejitev v živilih racijah dovoljevala samo tridnevni odpor, je trdnjavski poveljnik med tem dobil ukaz, naj trdnjavo po poteku tega roka in čim uniči vojni material, izroči sovražniku. Kakor je poročal neki letalec iz Przemysla, se je dejansko posrečilo pravočasno razdejati utrdbe, vse topove, municijo in utrjene naprave. Požrtvalna in junaška vztrajnost in zadnji boj posadke zaslujuje ne manjšo pohvalo, kakor njena hrabrost v prejšnjih naskokih in bojih. Tega priznanja tudi sovražnik ne bo odrekal przemyslskim junakom. Padec trdnjave, s katerim je armadno vodstvo moralo računati že dlje časa, nima nobenega vpliva na položaj v velikem.

Armadno povelje.

Feldmaršal nadvojvoda Friderik je izdal to-le armadno povelje:

Po štiriinpolmesečnih bojih, v katerih je imel trdovratno in brezobzirno, toda vedno brezuspešno naskokujoči sovražnik silne izgube in po krvavi zavrnitvi njegovih, še v zadnjem času, zlasti dne

20. in 21. marca dan in noč izvršenih poskusov, vzeti trdnjavo Przemysl s silo, je junaška trdnjavska posadka, ki je še dne 19. marca z zadnjo močjo poskusila, razbiti premočni obroč obkoljenja, premagana od lakote, na povelje in ko je razdejala in razstrelila vse trdnjavske naprave, mostove, orožje, municijo in vojni material vsake vrste, prepustila razvaline Przemysla sovražniku. Nepremaganim junakom iz Przemysla naš tovariški pozdrav in našo zahvalo. Premagale so jih naravne sile, ni jih premagal sovražnik. Ostanajo nam svetel vzgled zvestega izpolnjevanja dolžnosti do skrajne meje človeške moči. Obramba Przemysla ostane na večne čase sijajen list slavne naše armade.

Feldmaršal nadvojvoda Friderik.

Przemysl.

Przemysl je starodavno mesto. Že leta 981. je bilo prvič zavojevano po Vladimirju Velikem; leta 1018. je to mesto zavojeval Boleslav Veliki; leta 1031. je prišlo pod gospodstvo južnoruskih vladarjev in je končno, za časa Kazimirja Velikega, pripadlo kraljevini Poljski, pri kateri je ostalo, dokler ni Galicija prišla k Avstriji. V trdnjavo je bil Przemysl spremenjen leta 1874. Zgrajeni so bili okrog mesta veliki forti, zgrajene so bile vojašnice in skladišča in splošno je veljala ta trdnjava za nezavzemljivo. Sedaj smo videli, da tudi res ni bila zavzeta, ampak je padla, ker je zmanjkalo živil.

Przemysl leži na desnem bregu reke San, čez katero vodi 180 metrov dolg most. Mesto ima kakih 50.000 prebivalcev. V Przemyslu je sedež okrajnega glavarstva, okrožnega sodišča in okrajnega finančnega ravnateljstva, rimsko-katoliškega in grško-katoliškega škofa, ter kornega zapovedništva. V mestu sta dve stolni cerkvi, poljska in rutenska gimnazija, učiteljske in dve duhovski semenišči. Prebivalstvo v mestu je po večini poljsko, prebivalstvo v okolici je rutensko. Mesto ima dva lepa spomenika: kralja Sobieskega in pesnika Mickiewicza.

Iz zgodovine obleganja.

Stotriintrideset dni se je držala naša slavna trdnjava, katere ime se bo vedno svetilo v knjigah vojne zgodovine. Od 9. novembra 1914. do 22. marca 1915 jo je oblegal sovražnik s premočno armado.

Po bitki pri Grodeku, ko so se naše armade umaknile na zapad in jugozapad, so prispele ruske sile tudi pod zidovja in redute przemyslskih utrdb. Pričelo se je prvo obleganje trdnjave. General Radko Dimitrijevič je gnal svoje trume v ljutih in brezobzirnih naskokih k napadu. Svet je takrat videl in občudoval sijajno obrambo naših čet, zlasti naše artilerije, v katere ognju so se kopičile strašne ruske hekatombe. Naša armada je bila pričela medtem z ostro ofenzivo ter je ogrozila ruske sile zlasti pri Lancutu in Dubiecku. Nevarnost je postajala za Ruse vedno večja in dne 10. oktobra so se pričeli oblegovalci umikati. Tako je potekal oktober in pričel se je november. Na Poljskem sta bila zadela Hindenburg in Dankl na ogromno rusko premoč. Vzeti sta morala svoje armade nazaj. Vsled tega pa se je moralo umakniti tudi naše južno krilo v Galiciji. Našim četam sledeče ruske sile so se dne 5. novembra zopet pojavile pred Przemyslom in dne 9. novembra je bila trdnjava drugič od sovražnika obdana. Dne 12. novembra so se nahajali Rusi že v svojih definitivnih pozicijah. Obleganje je pričelo z živahnimi artilerijskimi boji. Oblegovalna armada se ni več izpostavljala z ljutimi, brezuspešnimi naskoki. Proti sredi decembra se je zdelo, da prihaja Przemyslu rešitev. Čez Karpate je pričela naša ofenziva, ki bi bila mogla osvoboditi oblegano trdnjavo. Decembar je mineval brez večjih dogodkov. Mirno in veselo je praznovala posadka božične praznike; Rusi so ji celo poslali božične čestitke. Rusi so le redko napadali. Izogibali so se spopadom in le ruski avijatiki so skušali poškodovati utrdbe, ali pa notranje mesto s svojimi bombami. Potekal je januar in februar. V Karpatih so se pričeli novi dogodki, mogočno se je navalila naša armada na ruske fronte, da prinese tudi oblegani trdnjavi

PODLISTEK.

Guy de Maupassant:

Doživljaji Valterja Schnaffsa.

Od kar je Valter Schnaffs prekoračil z armado francosko mejo, se je smatral za najnesrečnega vseh nesrečnikov. Bil je dobro rejen, slabo je hodil, imel je težko sapo, poleg tega je bil še ploskonog. V ostalem pa je bil miroljuben in dobrovoljen človek, nikakor ne vročekrvjen in prenapet. Imel je štiri otroke, katere je iskreno ljubil. Soprog je bil mlade blondinke in vsak večer je obupno koprnel po njeni ljubeznivosti in skrbnosti. Rad je hodil zgodaj spat ter je zjutraj pozno vstajal, vaje je bil zavživati skrbno pripravljene jedi, popiti vsak večer svoj vrček pive. Vrhutega pa je bil mnenja, da se vse te lepe reči morejo uživati le toliko časa, dokler je človek živ in radi tega je gojil v svojem srcu kaj pameten in strašen srd proti topovom, puškam in bajonetom. Osobito pa je črtil zadnje, ker je bil nekoliko preokoren, da bi dovolj spretno sukalo to hitro orožje, ter si žnjim branil svoje debelo telo.

Kadar se je zvečer, zaviti v plašč zleknil poleg smrčecih tovarišev na tla, je mislil na svojce, ki jih je zapustil, in na nevarnosti, ki ga še čakajo. Če bo padel, kaj bo z otroci? Kdo bo zanje skrbel, kdo jih bo vzgajal? Že sedaj se jim ni godilo bogvekakako, vzlic dolgovom, ki jih je najel, da jim zapusti za dobo vojne saj nekaj denarja. In Valter Schnaffs se je včasih razjokal.

Kadar se je pričela bitka, so se mu večkrat tresla kolena in najraje bi padel na tla, ako bi ne pomislil, da koraka potem vsa armada čez njego-

vo truplo. Kadar so zvižgale kroglice, ježil se mu je vsak las posebej.

Ze mesece je tako živel v bojazni in strahu. Njegov polk je korakal proti Normandiji in nekega dne so ga poslali z malim oddelkom, da poizveduje. Vse je bilo mirno, nikjer ni bilo zapaziti znaka, da se pripravlja oborožen odpor.

Ko so torej stopicali polagoma v malo dolinico, katero so prekrizavali globoki prepadi, zadržala jih je hipna močna salva, katera je dvajset mož vrgla takoj na tla. V istem trenutku je planila iz malega gozdčiča nanje četa franktirerjev z nasajenimi bajoneti.

Valter Schnaffs je hipno obstrmel. Bil je tako presenečen, da niti mislil ni na beg. A kaj hitro je začutil iskreno poželjenje, da bi izginil. Toda domislil se je, da bi se v primeri s Francozi, ki so priskakljali kakor koze, pregibal le kakor želva. K sreči je zapazil komaj šest korakov pred seboj širok, z lubjem ter listjem napolnjen jarek in z zleknjenimi nogami je skočil vanj, naravnost, ne da bi mislil na globočino, kakor se naprimer skoči iz mosta v reko.

Frčal je kakor puščica skozi gosto grmičevje in korenine, ki so mu razprazkale obraz in roke. Naposled se je precej krepko vsedel na kamenje, ki je pokrivalo jarkovo dno.

Ko je zopet odprl oči, je zagledal skozi odprtino, katero je napravil njegov padec, košček neba. Ta odprtina bi ga lahko izdala, zato se je splazil po vseh štirih, kar najhitreje mogoče pod zaščito zaraščenih korenin, daleč proč od kraja boja. Končno se je vstavil in se vsedel kakor zajec na zadnji nogi v visoko, suho travo.

Se nekaj časa je čul streljanje, vpitje in stokanje. Potem je ponehaval vrišč in končno

popolnoma vtihnil. Vse je postalo zopet tiho in mirno.

Hipno pa je zašumelo nekaj v njegovi neposredni bližini. Bil je tiček, ki se je vsedel v listje, da je zašuštel: še uro kasneje je boječe utripalo Schnaffsovo srce.

Prišla je noč, ter napolnila globoki jarek z vedno gostejšo tmino. In vojak je začel premišljevat: Kaj naj prične? Kaka usoda ga čaka? Ali naj poišče zopet svoj polk? . . . Ali kako? In kje? Ali naj nanovo prične to strašno življenje polno strahu, groze, trpljenja in težav, ki ga živi že od početka vojne? Ne, tega poguma nima. Ni imel več moči, ne energije, da bi vzdržal naporno hojo, da bi kluboval neprestani navarnosti.

Ali kaj naj stori? Saj vendar ne more čakati v tem jarku do konca vojne. Če bi vsaj ne bilo treba jesti, potem bi to še ne bilo tako strašno — a jesti se ravno mora in sicer vsaki dan!

On pa je bil čisto sam, oborožen, v uniformi, na sovražnem ozemlju, daleč proč od onih, ki bi ga lahko branili. Groza ga je spreletavala.

Hipno pa mu šine misel v glavo: „Ko bi bil vsaj vjetnik!“ Srce mu je jelo utripati poželjenja, strastnega, neizmernega poželjenja po vjetništvu. Vjet! Potem bi bil rešen, varnega pred kroglicami in sabljami bi ga redili in oskrbovali v dobro zavarovani ječi. Biti vjet! Kako krasen sen!

In hipno je stavil sklep: Odložim orožje in se dam vjeti. Dvignil se je, da izvrši svoj načrt, a novi strahovi in nove misli so ga pritisnile hitro nazaj.

Kje naj se da vjeti?

Kako? Komu? In strašne slike, slike smrti so hipno vstajale pred njegovimi očmi.

Dalje.

svobodo. Ogromne koncentracije ruskih sil na karpatski fronti, strašno zimsko vreme, težkoče goratega bojišča, so to akcijo zadržavale. Medtem pa so se izpraznile v Przemyslu zaloge živil. In ko so prišli zadnji dnevi, ko je lakota trkala na vrata trdnjave, je sporočil junaški poveljnik vrhovnemu armadnemu vodstvu, da ne more več držati Przemysla.

Przemyslska posadka in njeni poveljniki.

Kako močna je bila posadka v Przemyslu za časa drugega obleganja ni znano. Vojni poročevalci navajajo naslednje čete: veršecka honvedska divizija, vzhodnogališka domobraska, gališka in gornjeogrška črne vojska, nižjeavstrijske črnovojniške artilerijske formacije, dunajska trdnjavska artilerija, ogrski trdnjavski topničarski bataljon št. 3. Med posadko je bilo tudi precej Slovencev, katerih število cenijo vojaški krogi na približno 1000. Poveljniku trdnjave, generalu Kusmaneku so stali na strani naslednji pomočniki: fml. Tamassy kot poveljnik infanterije, gm. pl. Weeber kot poveljnik južnovzhodnega sektorja, polkovnik Kloiber, poveljnik severovzhodnega sektorja; polkovnik Schwab kot ravnatelj ženije, polk. Camill, kot šef artilerijskega štaba.

Fml. Kusmanek.

Podmaršal Kusmanek, zapovednik padle trdnjave Przemysl, je rojen dne 16. septembra 1860 v Hermannsstadtu. Vojaško akademijo v Dunajskem novem mestu je zapustil leta 1879., postal leta 1884., nadporočnik in leta 1888. stotnik. Od leta 1893. je bil pridelen prezidijalnemu uradu vojnega ministrstva in profesorjem višje vojne šole. Leta 1894. je postal major, leta 1897. podpolkovnik in predstojnik prezidijalnega urada vojnega ministrstva, leta 1906. generalmajor in leta 1910. podmaršal. Najprej je bil divizijski zapovednik v Lincu, pozneje v Ljubljani. Ko je prvič služil v Ljubljani, se je poročil s svojo sedanjo soprogo rojeno Zeschko. Lani je bil imenovan za zapovednika trdnjave Przemysl.

Radko Dimitrijevič.

Rado Dimitrijevič, zapovednik ruske armade, ki je oblegala Przemysl, je znan izza zadnje balkanske vojne. Udeležil se je strmoglavljenja nekdanjega bolgarskega kneza Battenberga, a je moral pobegniti na Rusko, ko je Stambulov uprizoril protirevolucijo. Služil je potem dolgo časa v ruski armadi, a se pozneje vrnil v Bolgarijo in postal načelnik generalnega štaba. V balkanski vojni je zapovedoval tretji armadi, ki je otvorila kampanjo pri Kirkilisjeju. Po balkanski vojni je postal bolgarski poslanik v Petrogradu, a čim se je začela sedanja vojna, je zapustil svoje mesto in vstopil v rusko armado. Pred kratkim je bil imenovan za feldmaršala.

Ponesrečeni ruski napadi v Karpatih in v jugovzhodni Galiciji.

V Karpatih v prostoru pri Lopkoku in Smolniku živahen topovski boj. Nočni napad, ki so ga izvršili Rusi v višini jugozapadno od Baligroda smo odbili po kratki borbi. Močne sovražne čete so dopoldne napadle naše pozicije severno od gorskega prelaza Uzsok. Kakor dne 14. t. m., tako smo jih tudi sedaj zavrnil s težkimi izgubami. Na bojni fronti v jugozapadni Galiciji so se vršili sredi boji. Številni napadi, ki jih je sovražnik to pot naperil proti središču in proti levemu krilu naše pozicije, so se vseskozi ponesrečili ob krepkem in vztrajnem zadržanju naših vrlih čet. Nasprotnik je imel težke izgube. Bojišče pokrivajo mrtveci, 5 častnikov in 500 mož smo razorožili in vjeli. V Karpatih smo po krvavem boju z velikimi izgubami za nasprotnika odbili napad močnejših sovražnih čet, izvršen z višini zapadno od Laborczewa. Pri tem smo uničili več sovražnih stotnij. Prav tako so se v jugovzhodni Galiciji ponesrečili ponovljeni ruski poskusi, da bi z nepričakovanim navalom številno jačih čet vzeli posamna oporišča v naši poziciji.

Pri zavrnitvi teh napadov, ki so se povsodi v najbližji distanci razbili v ognju naših čet, smo tudi vjeli 280 mož.

Dne 20. t. m. so se vneli na fronti med gorskima prelazoma Uzsok in Konieczna huti boji. Že v noči dne 20. marca so poskušali sovražni oddelki z nepričakovanim navalom zavzeti posamna naša oporišča. Z velikimi izgubami so bili povsodi zavrjeni. V zjutranjih urah so se ruski napadi ponovili v celem obsegu. Boji, ki so se razvili, so trajali v nekaterih odsekih ves dan. Do večera smo odbili vse ruske čete, ki so prodrale na Sanu, pri Smolniku in Also-Pagonyju. Vjeli smo 1070 mož. Severo-zapadno od Nadworne smo krvavo odbili lahek napad več ruskih bataljonov, ki so se približali na sto korakov do naših pozicij.

4000 Rusov vjetih.

Boji v karpatskem odseku od gorskega prelaza Uzsok do sedla Konieczna še niso končani. V zadnjih dveh dneh smo zopet odbili močne sovražnikove napade ter pri tem vjeli 300 Rusov. V boju, ki se je vršil za neko višino pri Wyszkowu,

se nam je posrečilo vreči sovražnika iz njegovih pozicij ter vjeti 8 častnikov 685 mož.

Iz Černovic.

Že nekaj dni napada sovražnik pri Črnovicah z vedno večjo silo. Vsakokrat pa se napadi popolnoma ponesrečujejo. Rusi so naskočili pod zaščito topov v rojih mesto in v prvi vrsti naše pozicije, kjer so naši branili most. Prodirajoča sovražna infanterija pa niti ni čakala na streljanje naše infanterije, marveč je zbežala že pred izbornom namerjenimi granatami in šrapneli naših baterij, tako da se je vršil samo artilerijski dvoboj. Končno je morala umolkniti tudi ruska artilerija.

Nemško-francoska vojna.

Nemški uspehi v Champagne in v Vogozih.

Veliki glavni stan javlja dne 21. marca. Jugovzhodno od Yperna smo s strelji spravili na tla neki angleški aeroplan ter vjeli pilote. Dva francoska poskusa, nam zopet odvzeti pozicijo na južnem robu Loretske višine, ki smo jo osvojili dne 16. marca, sta se ponesrečila. — Na katedrali v Soissonsu, ki je nosila ženevsko zastavo Rdečega križa, smo odkrili francosko opazovališče, je obstreljevali in odstranili. V Champagni, severno od Beau Sejoura, so naše čete uspešno pomaknile naprej svoje jarke ter osvojile več francoskih okopov. Pri tem so vjele 1 častnika in 299 neranjenih Francozov.

Pozicije na Reichsackerkopfu, ki sta jo hrabro branila dva bataljona alpskih lovcev, smo včeraj popoldne v naskoku zavzeli. Sovražnik je imel težke izgube in je ostavil v naše roke 3 častnike, 250 mož, 3 strojne puške in enega metalca min. Francozke protinapade smo odbili. Da svoj odgovor na zlodejstva francoskih letalcev na odprto alzaško mesto Schlettstadt še bolj poudarimo, so naše zračne ladje vrgle danes ponoči nekaj težkih bomb na trdnjavo Pariz in na železniško križišče Compiegne.

V Champagni sta se zopet ponesrečila dva francoska delna napada severno od Le Mesnila in severno od Beau Sejoura. Vjeli smo 2 častnika in 70 mož. S težkimi izgubami se je odbiti sovražnik umaknil pred našim uspešnim ognjem v svoje pozicije. Jugovzhodno od Verduna so izvršili Francozje več navalov. V doline Woivre smo jih odbili, na vzhodnem robu višini ob reki Mas pa se še vrše boji. Francoski naval na našo pozicijo ob južnem robu Loretske višine smo odbili. Francoske delne napade v Champagni severno od Le Mesnila smo zaustavili s protinapadi. Snoči tamkaj obnovljeni francoski napad smo zavrnil s težkimi izgubami za sovražnika.

Francoski letalci so metali bombe na odprto alzaško mesto Schlettstadt. Učinkovala je samo ena, ki je udarila v vzgojevališče učiteljc ter ubila 2 otroka, 10 pa težko ranila. Kot odgovor na to smo danes ponoči metali bombe težkega kalibra na trdnjavo Calais.

Francoski napadi v Argonih in v Vogezih odbiti.

Na cesti Wytschaete-Ypern pri St. Eloiju smo odvezeli Angležem skupino hiš. Na južnem obronku Loretske višine smo izčistili zatočišče, v katerem so se še držali Francozje. V Champagni je potekel dan v splošnem mirno. Ob zori so naše čete zavzele nekaj francoskih jarkov, severno od Beau Sejoura. S težkimi izgubami za sovražnika smo odbili francoske delne napade, severno od Verduna v dolini Woivre in na vzhodnjem robu višini ob Masi pri Combru. Proti našim pozicijam na Reichsackerkopfu in Hartmannsweilerkopfu, so izvršili Francozi več navalov, ki pa so se že v pričetku z znatnimi izgubami razbili v našem ognju.

Izgube angleškega letalstva.

„Daily News“ poročajo, da je bilo od početka vojne ubitih 72 angleških letalcev in 110 letal uničenih.

Boji letalcev.

V nedeljo je poskusilo več francoskih letalcev poleteti preko Zgornje Alzacije. Letalci so pripluli v smeri iz Altkircha proti Blotzheimu. Več nemških letalcev je priplulo v veliki višini iz Schwarzwalda ter pregnalo francoske letalce, ki so se umaknili proti Belfortu, vedno zasledovani od Nemcev. V nedeljo zvečer ob 9. so mislili v Parizu, da se zopet bliža nemški Zeppelin. Vse svetilke so ugasnili, tako da je bilo vse mesto temno. Izkazalo pa se je pozneje, da je bil neki Zeppelin priplul samo v bližino mesta, nad mestom pa se ni prikazal. Iz Freiburga v Breisgavu poročajo, da sta dva sovražna letalca priplula dne 22. t. m. med pol 5. in 5. popoldne nad mesto ter vrgla 6 bomb na mesto. Ena bomba je lahko ranila nekoga moškega. Letalo se je moralo spustiti pri Feldkirchu na tla in oba letalca sta bila vjeta.

Poročilo s francoskega bojišča.

Dva francoska nočna napada pri Carencyju, severnozpadno od Arrasa smo odbili. V Champagni so naše čete uspešno zapalile vec min ter zavrnilo sovražnikov nočni napad severno od Beau-

Sejoura. Majhni francoski naval pri Cobresu, Apremontu in Flireyju niso imeli nobenega uspeha. Napad proti našim pozicijam severovzhodno od Badonvillera se je s težkimi izgubami za sovražnika razbil v našem ognju. Na Ostende so sovražni letalci zopet vrgli več bomb, s katerimi pa niso napravili v vojaškem oziru nobene škode, pač pa so ubili in ranili več Belgijcev. Nekega francoskega letalca smo severnozpadno od Verduna strmoglavili na tla. Pri Freiburgu smo prisilili aeroplan, v katerem sta bila dva francoska podčastnika, da je pristal. Zrakoplovce smo vjeli.

Nemško-ruska vojna.

Zavrneni ruski naval.

Veliki glavni stan, dne 18. marca. Rusi so brezuspešno nadaljevali svoje napade na našo pozicijo med rekama Pissek in Orzyc, kakor tudi severovzhodno od Przasznysza. Zapadno od reke Szkwa smo vjeli 900, vzhodno od reke pa 1000 mož ter vplenili 5 strojnih pušk. Cenen uspeh so si izvojevale ruske domobranske tolpe s svojim vpadom v najsevernejši košček vzhodne Prusije v smeri na Memel. Plenile so in požigale vasi in posestva.

Mestom na ruskem ozemlju, ki se nahajajo v naših rokah, smo zakazen naložili plačilo večjih vsot kot odškodnino. Za vsako vas ali posestvo, ki jo upepele na nemških tleh te druhal, bomo požgali tri vasi ali tri posestva na ruskem ozemlju, ki smo ga okupirali. Na vsako požarno škodo pri Memelu bomo odgovorili s tem, da bomo upepelili ruska vladna poslopja v Suwalkih in v drugih, v naših rokah se nahajajočih gubernijskih glavnih mestih. Položaj pri Memelu še ni pojasnjen. Kakor se zdi, so slabi ruski oddelki udri v Memel. Protiodredbe smo ukrenili. Vse ruske napade med Pisskom in Orzycem, kakor tudi severovzhodno in zapadno od Przasznysza smo odbili, deloma s težkimi izgubami za sovražnika. Med Omulewom in Orzycem smo odbili ruski napad, pri čemer smo vjeli 2 častnika in 600 mož.

Dva ruska močna napada na Jednorosec sta se razbila v našem ognju.

Važna posvetovanja v ruskem glavnem stanu.

Poroča se, da se nahaja ruski car zopet v glavnem stanu. Tam se mudi tudi zunanji minister Sasonov. Pred par dnevi sta odpotovala v glavni stan še ministrski predsednik Goremykin in francoski veleposlanik Paleologue. Vršijo se očividno važna posvetovanja.

Nemci so zavzeli Krottingen.

Na zasledovanju iz Memela prepodenih Rusov so nemške čete zavzele rusko mesto Krottingen ter osvobodile nad 3000 nemških prebivalcev, ki so jih Rusi odvedli sabo. Ruske napade na obeh bregovih Orzyca so odbili.

Rusija kliče 23 črnovojniških letnikov pod orožje.

Pozvanih je 23 letnikov državne brambe prvega razreda, da se vpišejo v vojaške sezname. Radi pomanjkanja zdravnikov pošilja vojaška uprava dijake in dijakinje višjih medicinskih letnikov kot zdravnike in strežnice v vojaško službo. Ruska državna bramba odgovarja naši črnovojniški organizaciji. K opolčenju spadajo vsi za vojaško službo sposobni moški, ki ne pripadajo stalni armadi in sicer kot prva kategorija (razred) vsi bivši vojaki še 4 leta po izstopu iz rezervnega razmerja; to so torej dosluženi vojaki od 39.—43. leta in pa vsi od 19.—43. leta, ki so bili pri naborih sicer za sposobne spoznani, ki pa iz raznih vzrokov (ruski obrambni zakon jih našteva precej mnogo) niso služili v redni armadi, temveč so bili slično kakor naši nadomestni rezervisti klicani vsako leto le h kratkim 14dnevnim vajam.

Turčija proti tripelententi.

Napad na Dardanele.

Turško uradno poročilo.

Carigrad, 19. marca (Kor. ur.) Včeraj ob pol 12. dopoldne je pričelo sovražno brodovje obstreljevati dardanelske baterije. Brodovje je sestalo iz 16 oklopnih križark, med njimi 4 francoske, 3 križark in več torpednih rušilcev. Ob 3. popoldne se je del sovražnih oklopnih umaknil, ostale pa so nadaljevale bombardement do 6. zvečer, nakar je brodovje odplulo. Angleška oklopnica tipa „Irresistible“ je zadobila tako težke poškodbe, da se je nagnila tako, da so njeni topovi moleli v vodo. V tej legi je ostala ladja, ne da bi se mogla premikati. Težko poškodovana je bila tudi oklopnica „Africa“, ki pa je še sama odplula. Razen teh dveh ladij so bile tudi še druge zadete. Pri obstreljevanju Dardanel se je pri vходу v Dardanele vsled ognja turških baterij potopila francoska oklopnica „Bouvet“. Angleški linijski ladji „Irresistible“ in „Africa“, sta se popolnoma vsled ognja turških baterij potopili.

Utrjevanje Carigrada.

Turki utrjujejo vse v Carigrad vodeče ceste z velikanskimi okopi in artiljerijo. Mesto samo je obdano od okopov, napravljene so nove utrdbe, na maloazijski strani so zgrajeni forti. Na „Otoku princev“ je koncentriranih 60.000 mož, ki bodo branili glavno mesto.

Obramba Dardanel.

Po vesteh iz Aten so Turki prepeljali v Dardanele več velikih možnarjev. Ob cestah so narejeni posebni tiri za prevažanje teh možnarjev, ki jih vsled tega lahko Turki nameste na vsaki točki, ki je ogrožena. Obrambo vodijo nemški častniki. Operacije pred Smirno so začasno ustavljene. Turki vporabljajo ta čas v to, da popravljajo poškodovane utrdbe. Število turških čet v Smirni cenijo na 50.000 mož. Po zanesljivih vesteh imajo Turki na polotoku Galipoli 40.000 mož, ob Dardanelah na evropski strani 80.000 mož, na azijski strani pa 50.000 mož. V ponedeljek je padel neki angleški hidroplan, ki se je vračal z vidnega poleta, v morskorožino. Zrakoplovce je rešila neka torpedovka.

Rusko brodovje pred Bosporom.

Uradno se poroča, da se je približalo rusko-črnomoško brodovje, dne 20. t. m. vzhodni bosporški obali. O kakšni akciji tega brodovja ni poročil.

* * *

Onemogočena pomorska trgovina z Italijo.

Francosko-angleško brodovje je odredilo, da se prekine pomorska trgovina med Italijo in Avstro-Ogrsko, in grozi, da bo zaseglo ladje kakršnekoli narodnosti, ki bi vozile blago v Avstro-Ogrsko ali iz nje. Paroplovna družba „Paglia“ bo vsled tega omejila svojo vožnjo ob avstro-ogrski obali na osebni promet.

Kitajska in Japonska.

Poroča se, da je odredil mikado mobilizacijo brodovja. Iz Pekinga javljajo; Predsednik Yuanšikaj je preklcal svojo prošnjo na angleško vlado, da naj posreduje med Kitajsko in Japonsko. Pričakuje se, da bo japonski ultimatum odklonil.

Rusija hoče izkrcati svojo armado na bolgarskih tleh.

Vest, da koncentrirajo Rusi pri Odesi posebno 150.000 mož broječo armado, se potrjuje. Ta armada je namenjena udariti v evropsko Turčijo, oziroma na Carigrad. Ruska vlada se je, kakor poroča „Vossische Zeitung“, obrnila na bolgarsko vlado z zahtevo, da dovoli Bolgarija izkrcanje ruskih čet v bolgarskem pristanišču Burgas. Od tam naj bi korakale ruske sile po bolgarskem ozemlju na Kirkilise in Odrin. Prepričani smo, da se bolgarska vlada ruskem pritisku ne bo vdala. Nasilno pa se ruske čete ne morejo izkrcati niti v Burgasu, niti v Varni, kajti obe pristanišči ste zaprti z minami.

Novi poskasi na Balkanu.

Trojni sporazum se znova trudi izvabiti Grško s konkretnimi obljubami iz nevtralnosti. Srbi so pripravljene odstopiti Bolgarom, od katerih nastopa je vse odvisno, Štip in Kočano.

DNEVNE VESTI.

Dež. glavarji pri ministrskem predsedniku. V smislu sklepa goriške konference dež. glavarjev so bili štajerski, kranjski in goriški dež. glavarji pri ministrskem predsedniku ter so njemu in navzočnemu ministru notranjih del razložili svoje želje glede preskrbe živil. Zahtevali so, naj se določi na osebo 240 do 300 gramov moke na dan, češ, da manjša množina ne zadostuje in zahtevali, naj se jemlje ozir. na to, da rabijo poljedelci konje in goved za poljsko delo. Ministrski predsednik je rekel, da sedaj še ne more povedati, koliko moke in koruze dobi vsaka dežela, da pa izide v kratkem posebna naredba, ki vse to uredi. Najbolje bo, če se prebivalstvo ne zanaša preveč na to, kar se bo dobilo od zunaj, in naj raje varčuje s tem, kar ima.

Krušne nakaznice bodo izdane, kakor znano, začetkom aprila, najbrž 4. ali pa 11. aprila. Nakaznice ne bodo za celo državo enotne, temveč po raznih deželah razmeram primerno različne. Nakaznice se bodo imenovali: „Izkaz o uporabi moke in kruha“. Za vsako osebo bo izdana posebna nakaznica z enotedensko veljavo. Dnevni kvantum nakazane moke, oziroma kruha bo zaenkrat 200 g. Ali bo pri tem ostalo, ali ne, še ni določeno, zlasti ker se bo treba prepričati ni li za razmere na kmetih ta množina nezadostna, za mestno prebivalstvo pa morda več kot zadostna. Istočasno z izdajo krušnih nakaznic, se bo odredilo tudi novi popis privatnih zalog, to pa zato, ker bodo one rodbine, ki so z moko založene, dobile nakazano le omejeno množino moke, oziroma kruha, in sicer v razmerju z njihovimi zalogami. — Po posameznih deželah različno se bo uravnalo tudi vprašanje malega peciva.

Odprava carine. Izšla je naredba finančnega ministrstva, ki suspendira carino za uvoz 130 kg in več težkih prešičev, surovega masla in margarine, loja in rastlinskega olja, vitrijola in strojev za žetev in setev.

„**Excentric-Club**“ velik roman v petih poglavjih s predigro in epilogom, ki se v „Kino Talija“ radi prepozno došlega filma ni mogel predstavljati na svečnico, je na jutrnem sporedu. „Excentric-Club“ je privlačna točka vseh večjih kino-gledališč. Film — krog 1400 metrov dolg — je pravi biser kinematografske umetnosti. Opozarjamo tedaj na jutrnje predstave v kino „Talija“, ki se tudi po ostalem odlikujejo po skrbno izbranim, zanimivem programu.

Pogorel je hlev posestniku Jožetu Habjanu v Dvorjah. Zgorelo je tudi nekaj gospodarskega orodja in precej slame. Zažgali so otroci, ki so bili brez nadzorstva sami doma. Škoda se ceni na 2500 kron. Posestnik je bil zavarovan za malenkostno svoto.

Truplo neznanega moškega so potegnili iz vode v Skofji Loki pri Kalanovem mlinu. Mrtvec je moral biti okoli 40 let star. Bil je velike vitke postave, imel rujave lase in rudečkast obraz. Na glavi je imel več ran, vsled česar ni izključen zločin.

Mrtveca je našla v bližini svoje bajte Marija Rakovec iz Rakovice. Pri sebi je imel delavsko knjižico, iz katere je razvidno, da je to 60 let stari delavec Luka Boncelj iz Železnikov. Zvečer je prosil v neki hiši prenočišča in tožil, da mu je močno slabo, Ker so ga odslovili, se je napotil do druge hiše, med potoma pa onemogel in umrl.

Svarilo. V zadnjem času preplavljajo okraj, razni trgovci in prekupčevalci živine, ter naganjajo kmetovalce, da jim prodajo govejo živino če tudi proti visokim cenam. Vsled tega nastalo bo pomanjkanje živine, na katerih posledico bo trpelo ravno kmetovalstvo. Okrajno glavarstvo bo z vsemi močmi skušalo zatreti to za živinorejo nevarno početje. Kmetovalci pa se v lastno korist svarijo, da ne prodajajo slepo svoje živine, temveč skušajo z lastno rejo povzdigniti število svoje živine; kajti njena vrednost bo rasla, in ne padla vsled česar se ni bati nobene zgube. Pa ne samo reja goveje živine temveč tudi prešičoreja in kjer dopuščajo razmere tudi reja koz, ovac, perutnine

in druge male živine naj se z vsemi močmi pospešuje. Pri tem je gledati v prvi vrsti na to, da se zredi kar največje število živine in s tem proizvaja kolikor največ mogoče mesa, masti, mleka in mlečnih izdelkov. To je važno tudi za splošno preživljanje, za to je vsakega patrijotična dolžnost, da pospešuje kjer more to početje.

Cepljenje in precepljenje zoper koze. V minulni jeseni se je odredilo varstveno cepljenje zoper koze in tudi izvršilo, toda vsled picle udeležbe v manjšem obsegu, nego bi bilo želeli vspricho preteče nevarnosti, da nastopijo prave (črne) koze v epidemični razširjenosti. Ta nevarnost ni izginila, marveč obstoja še ter dviga žugajoč svojo glavo. Zetegadelj se bo tekom spomladi vnovič vršilo cepljenje in precepljenje, ki je po izkušnjah priznано kat najboljše in edino varstveno sredstvo zoper koze. Prave (črne) koze so zelo nalezljiva bolezen, ki ni le nevarna življenju, temveč tudi vidu — mnogo oseb je že za kozami oslepelo — in katera spači in pogrdi kozavemu tudi obličje. Cepiti, ozir. precepiti naj se pusti vsakdo! Vsakdo ima za se, za svojce in do bližnjega dolžnost, da se posluži tega varstvenega sredstva, da obvaruje te „grde bolezni“ ne le samega sebe, temveč, da s tem, da se je pustil precepiti tudi pripomore zmanjšati nevarnost za druge. Najobširnejše cepljenje, ozir. precepljenje prebivalstva — otrok in odraslih — je edina pomoč, obvarovati se zlih posledic preteče epidemije koza, zatorej živo priporočamo, da naj nihče, prav nihče ne zamudi prilike, v tem pogledu zavarovati si zdravje.

Razglas. Da se ne zanesejo v politični okraj kranjski živinske kužne bolezni, prepove c. kr. okrajno glavarstvo na podlagi zakona o živinski kugi z dne 6. avgusta 1909. št. 177 drž. zak. kupčevanje živine od hleva do hleva ozir. po vaseh. Trgovina z živino dovoljena je le na živinskih sejnih, ki stoje pod nadzorstvom živinozdravnika. Obrt trgovine z živino sme izvrševati le oni, ki poseduje tozadevni obrtni list in ki ima tuuračno odobreno trgovišče (hlev). C. kr. orožništvo ima nalog, da vsakega mesarja, trgovca, prekupčevalca ali mešetarja z živino, ki kupčuje od vasi do vasi, oziroma od hleva do hleva, prime in predstavi podpisnemu uradu, ki bo uvedlo proti dotičnemu takoj kazensko postopanje.

Razglas. C. kr. deželna vlada za Kranjsko je na podlagi § 5. min. naredbe z dne 19. decembra 1914. št. 345 drž. zak. odredilada se zahtevajo vse v tukajšnjem političnem okraju se nahajajoče razpoložljive zaloge krompirja za preskrbo pomanjkanja trpečega prebivalstva na Kranjskem in je zavezala posestnike zalog krompirja, da jih morajo v to svrho po oblastveno določenih najvišjih cenah dobavljati „Gospodarski zvezi v Ljubljani“. Od te dolžnosti so izvzete one množine krompirja, ki jih rabijo posestniki za svojo domačo potrebo in za nadaljevanje gospodarstva. Ako bi se posestnik branil dobavljati svoje zaloge „Gospodarski zvezi“ prodalo bi jih okrajno glavarstvo na njegov račun in stroške. V izvršitev te odredbe zapleni okrajno glavarstvo vse zaloge krompirja, kar ima za posledico, da je vsaka prodaja krompirja kamorkoli najstrožje prepovedana. Prestopki kaznovali se bodo brezobzirno z globami do 5000 K ali z zaporom do šest mesecev.

Ceniki na zahtevo zastoj.

Šivalni stroji in kolesa

Tovarniška zaloga

Iv. Jax-a v Ljubljani Dunajska cesta št. 15

priporoča svoje najbolj priznane šivalne stroje za pletenje (Strickmaschinen) in pisalne stroje

Kmetska poso ilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo v LJUBLJANI

obrestuje hranilne vloge od 1. januarja 1913 naprej po čistih

brez odbitka rentnega
davka.

3 / 0 /
4 / 0

brez odbitka rentnega
davka.

Rezervni zaklad
nad K 800.000.

Rezervni zaklad
nad K 800.000.

Zobozdravniški in zobotehnični atelje
dr. Edv. Globočnik
 okrožni zdravnik in zobozdravnik in
Fr. Holzhaecker
 konc. zobotehnik

v Kranju

v Hlebšovi hiši, nasproti rotovža,
 je slavnemu občinstvu vsak de-
 lavni dan od 8. ure zjutraj do 5.
 ure popoldne in ob nedeljah do-
 poldne na razpolago.

3 52-13

**Spominjajte se
 Rdečega križa**

! Nevestam!

**Najstarejša
 trgovina**

! Ženinom!

Ferd. Sajovic

v Kranju

(poprej J. C. Pleiweiss)

priporoča za

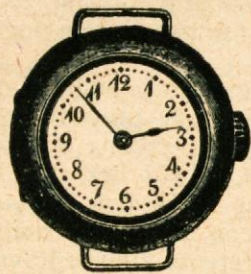
svojo bogato zalogo

modnega blaga sukna za ženske obleke, barhenda za bluze in obleke, še-
 vijotov, kamgarnov in lodnov, platna za rjuhe, cvilha za žimnice, satenastih
 in pisanih posteljnih odej, kakor tudi vsega drugega **manufakturnega blaga**.
Volneni robci, pleti, ogrinjalke in pleteni robci najnovejših vzorcev in naj-
 bolje kakovosti. **Srajce, jopice in hlače** za ženske, moške in otroke.

Svilnati robci najnovejših uzorcev.

2 52-13

6 52-13

Najbolje in najceneje se kupi pri tvrdki

RUDOLF RUS

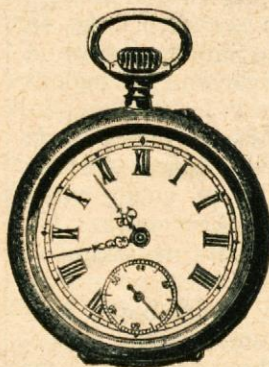
v Kranju (poleg lekarne)

Ustanovljeno leta 1885

**Prva in največja zaloga
 ur, zlatnine in srebrnine.**

Ceniki zastoj in poštnine prosti.

Strogo solidna in poštena postrežba.

Suhe gobe

in druge deželne pridelke v vsaki
 množini po najvišjih dnevnih cenah
 kupuje

M. RANT, KRANJ

trgovina mešanega blaga in deželnih pridelkov

Trboveljski in češki premog.

Restavracija pri kolodvoru

priporoča dobro kuhinjo, pristna vina, češko
 budjeviško pivo. Lep senčnat vrt.

5 52-13

Najbolj varno naložen denar v vsem
 političnem kranjskem okraju!

1 12-10

Mestna hranilnica v Kranju

obrestuje hranilne vloge po

**Splošni rezervni zaklad
 (lastno premoženje) nad
 352.000 kron!**

Hranilnica posoja na zemljišča po 5 $\frac{1}{2}$ % na leto
 in na amortizacijo v 45 letih, tako da na primer
 dolžnik v teku 45 let popolnoma poplača poso-
 jilo 100 kron z obrestmi vred, ako plačuje vsa-
 kega pol leta po 3 krone.

Koncem leta 1913. je bilo
 stanje hranilnih vlog nad

5 milijonov 442 tisoč kron.

Posojil na zemljišča ter posojil občinam
 nad 4 milijone kron.

4 $\frac{1}{2}$ %

brez odbitka rentne-
 ga davka, katerega
 plačuje hranilnica iz
 lastnega. Narasle in
 nedvignjene vložne
 obresti pripisuje h ka-
 pitalu vsakega pol leta
 — to je dne 30. junija
 in dne 31. decembra
 — ne da bi bilo treba
 vlagateljem se zgla-
 šati radi tega pri hra-
 nilnici.

Za varnost hranilnih vlog jamči poleg
 lastnega rezervnega zaklada mestna občina
 Kranj z vsem svojim premoženjem in z vso
 svojo davčno močjo. Da so hranilne vloge
 res varne, priča zlasti to:

**da vlagajo v to hranilnico tudi so-
 dišča denar mladoletnih otrok in
 varovancev, ter župnišča cerkveni
 denar.**

Ta najstarejši denarni
 zavod v **Kranju**

uraduje na rotovžu

vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in od 2. do
 4. ure popoldne.